Ma nistax naqbel mat-taħlit ta' Ingliż u Malti kif l-Awtur ifiehem
ruħu mal-qarrejja, bħallikieku l-Ingliż u l-Malti kienu wieħed. Daqqiet
issib l-Ingliż bħala l-ilsien ewlieni u daqqiet il-Malti. Barra dan, l-Aw.
tur jinqeda wisq darbi b'termini tekniċi li jħallihom bl-Ingliż, bħallikieku
l-Malti ma jistax jaqdih fi ħsiebu. Ladarba l-Awtur sa jagħmel xogħol bil-
Malti, jidhirli illi l-ewwel il-Malti. Inħoss illi l-Awtur kellu ġemgħa ta'
noti illi qdewh jew qed jaqduh fix-xogħol ta' tagħlim u stampahom biex
jaqsam ma' ħaddieħor il-metodu magħżul għal qalbu. Ħsieb tajjeb dan,
iżda notamenti jridu jitlaħħmu u jilbsu libsa illi l-qarrej ma għandux
għalfejn jipprova jifhem x'irid igħid l-Awtur. Għaldaqshekk, ma nistax
naqbel ma kif hu mibni li 'scheme of work'.
L-Awtur jinqeda b'termini tekniċi bħal, "look and say method"
"phonic drill" u "phonic method", illi kien ikun aħjar kieku l-Awtur
qal hu sewwa sew x'jifhem bihom u kif iridhom jinftiehmu b'riżq it-tagħ-
lim tal-Malti.

Ma nafx kemm huma l-għalliema li jistgħu jaqblu għajnejhom magħ-
luqa ma' xi wħud mit-twissijiet li jagħti l-Awtur lill-għalliema ta' kif
imexxu xogħolhom. Ngħidu aħna taħt ir-ras, "Dictation", l-Awtur iwissi:
"Wara ħallihom jikkoreġu x-xogħol ta' xulxin". Ma nafx jekk l-Awtur
qatt ra xi għalliema fi skola jwettqu dit-twissija, iżda fi skola Primarja
għalliem li jobdi din it-twissija aktarx li jaqa' biex jagħmilha ta' pulizija,
maġistrat, jew jitlef ħinu u wkoll tal-klassi. Kont naqbel aktar ma'
l-Awtur kieku qagħad għajnejh miftuħa li ma jqisx teorija bħallikieku
vanġelu.

Xtaqt illi kieku l-Awtur nesa għal kollox kif ifisser ruħu l-Ingliż, u
mhux iħalli l-kelma Maltija tintilef, bħalma: "It-teacher għandu jimxi
bil-mod iżda żgur" (p. 23); jew "Hawnhekk tidher il-ħtieġa tal-pre-
parazzjoni viċina" (p. 27). Ukoll, ġieli xtaqt li l-Awtur jfiehem ruħu
aħjar xi jkun irid jgħid sewwa u għal min jew għal x'hiex irid igħid,
bħalma: "Imma hu jrid jitħejja sewwa" (p. 24).

Mhux ħsiebi noqgħod insib x'ingħid iżjed, ħlief li stennejt l-Awtur
igħid kelmtejn hu f'xogħol ta' dil-għamla biex jfiehem għal min u kif
inhu maħsub ix-xogħol tiegħu.

L-Awtur għamel sew li ntafa' għal biċċa xogħol ta' dil-għamla. Xogħol
bħal dan mhix biċċa xogħol ħafifa. Hu xogħol li għandu tifsir kbir, u
għalhekk jidhirli xieraq wieħed iraqqaq fuq li jraqqaq.

Jagħmel sew l-Awtur jekk jissokta jagħti ħinu u għaqlu b'riżq il-Malti.
Nixtieqlu minn qalbi l-aqwa riżq tajjeb.

Anton Agius Muscat.

INFAKKRU

Min jixtieq li ssirlu reċensjoni f'"IL-MALTI" fuq xi pubblikazzjoni nfakkruh li għandu jibgħat kopja tal-pubblikazzjoni tiegħu għal-Librerija tal-Għaqda barra dik li jkun jogħġbu jippreżenta personalment lil xi membri uffiċjali tal-GĦAQDA.

"LA MARINA MALTESE DAL MEDIO EVO ALL'EPOCA MODERNA"

ta' A. Cremona, D. Litt.

Estratt mill-"Journal of Maltese Studies" No. 2, 1964. Printed at the Malta University Press — 1964. Paġ. 20.

Dan hu studju tajjeb u ta' fejda għal dawk li jinteressaw ruħhom fil-
kitba dwar suġġetti tekniċi bil-Malti. L-awtur bil-għaqal u bis-sengħa,
ġabar tagħrif dwar il-bċejjeċ tal-baħar u fisser il-għamla, il-bini, l-użu
l-armar u rqaqat oħra, u fuq kollox ta t-terminoloġija eżatta bit-Taljan
u bil-Malti ta' kull għamla ta' bastimenti u ta' kull ħaġa li għandha
x'taqsam magħhom.

L-awtur fetaħ din il-kitba tiegħu bi storja qasira tal-kummerċ marit-
timu fil-Mediterran u bis-sehem li kellha Malta f'dak il-kummerċ; hu
fisser għaliex din il-Gżira tagħna kienet mill-ewwel żminijiet il-qofol
tas-safar fil-Baħar Ġewwieni u semma l-aqwa ġrajjiet u l-eqqel battalji
fuq il-baħar li b'xi mod jew ieħor, messew lil din il-Gżira tagħna, u baqa'
sejjer sa dan iż-żmien li aħna fih bit-taqlib fit-teknika, fin-navigazzjoni
u fl-istrateġija li qegħdin naraw issa.

Is-Sur Cremona jidher li dam jaħdem ħafna biex ħassel u ġabar dan
it-tagħlim u t-tagħrif kollu, u wieħed jista' jaħseb li din il-ħidma tiegħu
swietlu bosta tiftix u stħarriġ f'kotba fuq in-navigazzjoni qodma u ġodda.
Jidher ukoll li hu qagħad bis-sabar kollu jlaqqat kull tagħrif minn fomm
il-baħħara u n-nies tax-xatt u dawk li jaħdmu fil-bini u fit-tiswija tal-
bastimenti, għax ħafna mill-informazzjoni li fih dan il-ktejjeb, hi ta'
xejra teknika li jafuha dawk biss li huma mħarrġa fis-sengħa tal-baħar.

Dan it-tagħrif li ġabar Dr. Cremona kien għadu qatt ma deher fi
ktieb għalih u fuq kollox hu ta' ħtieġa kbira; is-siwi ta' dan it-tagħrif
iktar jikber aktar ma jgħaddi ż-żmien, l-ewwelnett għax bħalma kiteb
l-awtur, is-sengħa tal-baħar qiegħda tieħu xejra ġdida u titbiegħed mill-
għamliet tradizzjonali u folkloristiċi tagħha, bir-riżultat li dawk il-bċej-
jeċ tal-baħar qodma bl-armar u bl-attrezzamenti tagħhom, qegħdin kulma
jmur jintesew; imbagħad wieħed għandu wkoll iqis din il-kitba bħala
għajn ta' tagħrif għal dawk kollha li jixtiequ jitgħallmu jew jiktbu dwar
bastimenti qodma u moderni, l-istruttura tagħhom u n-nies li jbaħħru
fuqhom. Għalhekk din il-kitba titqies bħala studju dokumentarju, essen-
zjali għall-kultura Maltija.

Il-ktejjeb għoġobna kollu mill-bidu sa l-aħħar, iżda l-aktar li laqatna
huma l-listi bit-Taljan u bil-Malti ta' bastimenti li jivvjaġġaw fil-Medi-
terran, dawk li kienu numerużi fiż-żminijiet imbiegħda, kif ukoll dawk
li bdew jidhru fl-aħħar żewġ sekuli. Dawn huma listi bil-għaqal, kompliti
kemm jista' jkun u ta' siwi kbir; huma dokumentarji kif ukoll utilitarji
u tajbin bħala riferenza. Ma nafux kif l-awtur meta semma l-bastimenti
qodma, ma ftakarx fil-feluka, dik il-biċċa tal-baħar tant komuni fil-Medi-
terran li saħansitra Dumas semma wieħed mir-rumanzi tiegħu għaliha,
"*Il-Feluka*".

L-appendiċi dwar in-nomenklatura Taljana u Maltija ta' l-attrezza-
menti u l-aċċessorji tal-bastimenti hi mudell ta' riċerki bil-għaqal u bit-
talent. L-awtur fir-riċerki tiegħu wera kapaċità u deskriminazzjoni, hu
għażel biss dak li jgħodd għas-suġġett tiegħu u li jeħtieġ għall-qarrej;
hu ma għamilx bħal ħafna li jikkupjaw dak kollu li jiġi għal idejhom
bla ma jsaffu l-meħtieġ minn dak li ma jiswiex għal dak li jkunu jiktbu
fuqu.

Biex dan l-istudju jkun komplit għal kollox, l-awtur ġieb ukoll mu-
dell jew figura tal-bastiment u dgħajsa bil-listi ta' l-ismijiet Taljani u